

LECTIO TERTIA ET TRICESIMA
ΚΑΙΡΟΣ ΓΙΑ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Omnia sunt excitanda* tibi uni, C. Caesar, quae iacēre sentis percussa atque prostrāta impetu belli ipsū, quod necesse fuit: constituenda* iudicia, revocanda* fides, comprimendae* libidines, propaganda* suboles; omnia quae dilapsa iam diffluxērunt, sevēris legibus vincienda* sunt. In tanto civīli bello, in tanto ardōre animōrum et armōrum, quassāta res publica multa perdidit et ornamenta dignitātis et praesidia stabilitātis suae; multaque uterque dux fēcit armātus, quae idem togātus fieri prohibuisset. Quare subveniendum* reipublicae est et omnia nunc belli vulnera tibi sananda* sunt, quibus praeter te medēri nemo potest.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΤΟ ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΟ είναι...

- Ρηματικό επίθετο με παθητική σημασία¹
- Κλίνεται κατά τα επίθετα της β' κλίσης

Πώς σχηματίζεται

- Θέμα ρήματος στον ενεστώτα + καταλήξεις: **-ndus -nda, -ndum**

amo	[ama-]	→	amandus -a -um
deleo	[dele-]	→	delendus -a -um
lego	[leg-e-]	→	legendus -a -um
audio	[audi-e]	→	audiendus -a -um

¹ Σε αντίθεση με το γερούνδιο που έχει ενεργητική σημασία, βλ. *Lectio XXXII*

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ¹

Γερουνδιακό + sum	➔	amandus sum	➔	πρέπει να αγαπηθώ
	➔	delendus sum	➔	πρέπει να καταστραφώ
	➔	legendus sum	➔	πρέπει να διαβαστώ
	➔	audiendus sum	➔	πρέπει να ακουστώ

ΆΛΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Urbs delenda est	➔	Η πόλη πρέπει να καταστραφεί
Urbs delenda erat	➔	Η πόλη έπρεπε να καταστραφεί
Urbs delenda erit	➔	Η πόλη θα πρέπει να καταστραφεί
Urbs delenda fuit	➔	Η πόλη έπρεπε να έχει καταστραφεί
Urbs delenda fuerat	➔	Η πόλη έπρεπε να είχε καταστραφεί
Urbs delenda fuerit	➔	Η πόλη θα πρέπει να έχει καταστραφεί

Ο ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΟΥ

Επιθετικός προσδιορισμός: π.χ. homo ferendus: άνθρωπος που πρέπει να ανεχτούμε
(Χρήση σπάνια. Δεν συναντάται στο σχολικό βιβλίο)

Κατηγορηματικός προσδιορισμός: Για να δηλώσει σκοπό με τα ρήματα **do, trado, loco, accipio, mitto, curo, praebeo** και τα **συνώνυμά** τους. Στην περίπτωση αυτή αναφέρεται στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος.

π.χ. (Μάθημα XXXVI - 36) Ille **se** [...] **spectandum** praebeat. = Εκείνος παρουσίασε τον εαυτό του
(παρουσιάστηκε) **για να τον δουν**.

Το **spectandum** είναι αιτιατική γερουνδιακού και λειτουργεί **ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο άμεσο αντικείμενο του praebeat, το se και δηλώνει σκοπό**.

Κατηγορούμενο: Συνοδεύεται πάντα από το ρήμα **sum** και μαζί σχηματίζουν την παθητική περιφραστική συζυγία.

Η ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ έχει δύο συντάξεις

¹ Ουμνηθείτε την Ενεργητική Περιφραστική Συζυγία, βλ. *lectio XX*

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

- ➔ Όταν το **γερονδιακό** ανήκει σε ρήμα ενεργητικό, μεταβατικό που **συντάσσεται με αιτιατική**. Σε τέτοια περίπτωση το **γερονδιακό συμφωνεί με το υποκείμενό του σε γένος, πτώση και αριθμό**.

e.g. *urbs delenda est*
homo puniendus est

ΑΠΡΟΣΩΠΗ

- ➔ Όταν το **γερονδιακό** ανήκει σε ρήμα **αμετάβατο** ή **συντάσσεται με πτώση διαφορετική από την αιτιατική**. Σε τέτοια περίπτωση το **γερονδιακό βρίσκεται πάντα σε ονομαστική ενικού ουδετέρου γένους**.

e.g. *subveniendum est rei publicae*

[επειδή το ρ. *subvenio* παίρνει αντικείμενο σε δοτική και όχι αιτιατική]

Το ποιητικό αίτιο του γερονδιακού βρίσκεται **σε πτώση ΔΟΤΙΚΗ**.

e.g. *urbs vobis delenda est*

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ

Δίνεται η πρόταση *ego animum conformare debeo* [= οφείλω να διαμορφώσω την ψυχή]

Για να μετατραπεί η σύνταξη της πρότασης σε Π.Π.Σ. ακολουθείται η εξής διαδικασία:

1 Το αντικείμενο **animum** θα μεταφερθεί σε πτώση **ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ** [αφού θα είναι το υποκείμενο της νέας πρότασης]

⇒ **Animus**

2 Το απαρέμφατο **conformare** θα μετατραπεί σε **Γερονδιακό** και θα συμφωνήσει με το νέο υποκείμενο [*animus*] σε γένος, πτώση και αριθμό.

⇒ **conformandus**

3 Ο χρόνος του ρήματος **debeo** θα δώσει και τον χρόνο στον οποίο θα τεθεί ο τύπος του ρ. **sum**

⇒ **est**

4 Το πρόσωπο του ρήματος **debeo** ή το υποκείμενο της ενεργητικής πρότασης [*ego*] θα δώσει και το πρόσωπο που θα λειτουργεί ως ποιητικό αίτιο [σε πτώση **δοτική**].

⇒ **mihi**

ΆΛΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Homines audire debetis

Homines vobis audiendi sunt

Feminam amare debuerunt

Femina illis amanda fuit

Poetae musam amare debebant

Musa poetis amanda erat

Romani Carthaginem delere debent

Carthago Romanis delenda est

Augustus urbes condere debebit

Urbes Augusto condendae erunt

Graeci litteris studere debent

Litteris Graecis *studendum est*

Το **litteris** παραμένει στην ίδια μορφή
και το γερουνδιακό τίθεται σε ονομαστική ενικού ουδετέρου
επειδή το ρ. **studeo** παίρνει αντικείμενο σε δοτική και όχι σε αιτιατική

[βλ. **ΑΠΡΟΣΩΠΗ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ** στην προηγούμενη σελίδα]

ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

quae iacēre sentis percussa atque prostrāta impetu belli ipsiūs

quod necesse fuit

quae dilapsa iam diffluxērunt

quae idem togātus fieri prohibuisset

quibus praeter te medēri nemo potest

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του μαθήματος XXXIII στον αντίθετο αριθμό.

omnia	➡	
tibi	➡	
quae	➡	
impetu	➡	
quod	➡	
libidines	➡	
legibus	➡	
civīli	➡	
ardōre	➡	
res	➡	
multa	➡	
dignitātis	➡	

dux	⇒	
idem	⇒	
reipublicae	⇒	
vulnera	⇒	
quibus	⇒	
te	⇒	

2. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί τον καθένα (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

fuit· να γραφεί το β΄ πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρακειμένου.

---

difflexerunt· να γραφεί το β΄ ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή.

---

perdidit· να γραφεί το γ΄ ενικό πρόσωπο υποτακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή.

---

fecit· να γραφεί το β΄ ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή.

---

prohibuisset· να γραφεί το α΄ ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή.

---

3. Να μεταφέρετε τα ρήματα στο β΄ πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού και υπερσυντελικού.

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΥ
sentis		
difflexerunt		
potest		

4. Να μεταφέρετε τα ρήματα στο γ΄ πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα και παρακειμένου.

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ
fuit		
perdidit		

5. Να αντικαταστήσετε το **debeo + απαρέμφατο** [ενεργητική σύνταξη] από τον αντίστοιχο τύπο της Παθητικής Περιφραστικής Συζυγίας. Όπου χρειάζεται να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο.

ΠΡΟΣΟΧΗ αν θα χρησιμοποιήσετε **ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ** σύνταξη ή **ΑΠΡΟΣΩΠΗ**.

i. Murenam laudare debemus.

---

ii. Vim hostium cavere debetis.

---

iii. Miles gloriae studere debet.

---

iv. Ingenium Vergili fovere debebat.

---

v. Aeneas bellum ingens in Italia gerere debuit.

---

vi. Caesar vulneribus belli mederi debuerat.

---

6. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά.

Όλα καταλύθηκαν στον εμφύλιο πόλεμο.

Ο Καίσαρας, μετά τη νίκη του, αναδιοργάνωσε τα δικαστήρια και αποκατέστησε την εμπορική πίστη.

Εκείνος προσπάθησε να χαλιναγωγήσει τα πάθη με αυστηρότατους νόμους.

Ο Καίσαρας δεν μπόρεσε να γιατρέψει όλα τα τραύματα της πολιτείας.

---

7. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς των πιο κάτω επιθέτων από το μάθημα XXXIII διατηρώντας την πτώση, τον αριθμό και το γένος τους: *sevēris, multa*

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

8. Για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου XXXIII να γράψετε μία (1) ετυμολογική και σημασιολογική συγγενή λέξη, προερχόμενη από κάποια από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά ή γαλλικά ή γερμανικά ή ισπανικά ή ιταλικά).

Λατινική λέξη		Αγγλική λέξη	Γαλλική λέξη	Ιταλική λέξη	Ισπανική λέξη	Γερμανική λέξη
<i>necesse</i>	➔					
<i>legibus</i>	➔					
<i>mederi</i>	➔					

9. Να αντιστοιχίσετε τα ουσιαστικά το κειμένου XXXIII της στήλης Α΄ με τις πτώσεις της στήλης Β΄.

A	B
<i>impetu</i>	Γενική ενικού
<i>fides</i>	Δοτική ενικού
<i>reipublicae</i>	Αφαιρετική ενικού
	Ονομαστική ενικού
	Αιτιατική ενικού
	Αφαιρετική πληθυντικού

10. Με βάση τις παρακάτω προτάσεις να χαρακτηρίσετε ως Ορθό ή Λάθος το περιεχόμενο των επιλογών που σας δίνονται στους πίνακες που ακολουθούν, χρησιμοποιώντας ανάλογα τα σύμβολα ✓ ή ×.

- *constituenda iudicia, revocanda fides*

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>iudicia</i> είναι ονομαστική ενικού		
Ο τύπος <i>revocanda</i> είναι γερούνδιο		

- *quassāta res publica multa perdidit et ornamenta dignitātis et praesidia stabilitātis suae*

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>ornamenta</i> είναι ονομαστική πληθυντικού		
Ο τύπος <i>suae</i> είναι γενική ενικού		

11. Να δηλώσετε ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι γραμματικά και συντακτικά ορθή γράφοντας δίπλα από την ορθή απάντηση το σύμβολο ✓. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Feminae hominibus amandae sunt	
Feminae a hominibus amandae sunt	
Feminae hominibus amanda sunt	
Feminae a homine amandae sunt	

12. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το συντακτικό σφάλμα σε κάθε πρόταση που ακολουθεί.

- i. Graeci litteras studere debent.

Σφάλμα	Διόρθωση

- ii. Multi Romani poetae non vivebant in Roma.

Σφάλμα	Διόρθωση

- iii. Delecti viri re publica honorandi sunt.

Σφάλμα	Διόρθωση

13. Να μεταφραστούν στα λατινικά οι ακόλουθες προτάσεις με δύο τρόπους (debeo + απαρέμφατο και με τον αντίστοιχο τύπο της παθητικής περιφραστικής συζυγίας). Να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο:

- i. Η πολιτεία οφείλει να τιμά τους γενναίους άνδρες

ii. Οφείλεις να αγαπάς την πατρίδα

---

iii. Οφείλουμε να σεβόμαστε τους νόμους της πολιτείας

---

iv. Οφείλετε να λέτε την αλήθεια

---

v. Ο βασιλιάς πρέπει να επιδιώκει την ειρήνη.

---

vi. Ο συγγραφέας οφείλει να γράφει τα γεγονότα της ιστορίας.

---

vii. Οφείλουμε να μιμούμαστε τις πράξεις των προγόνων.

---

viii. Οφείλουμε να πολεμήσουμε υπέρ της πατρίδας (pugno + δοτ.).

---

ix. Η πολιτεία οφείλει να φροντίζει τους καλούς πολίτες (consulo + δοτ.).

---

14. Να εντοπίσετε στο κείμενο και να γράψετε **δύο (2)** λέξεις της λατινικής που παρουσιάζουν σημασιολογική και ετυμολογική συγγένεια με την ελληνική γλώσσα (αρχαία ή νέα), δηλώνοντας και τη σχετική ελληνική λέξη. Να εξαιρεθούν τα κύρια ονόματα.

Λατινική λέξη		Ελληνική λέξη
	➔	
	➔	